

PROSPER:

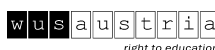
Насърчаване на социалното предприемачество във висшето образование за проспериращо общество

(номер на проекта 2020-1-PL01-KA203-081895)

IO1:

Курс за смесено обучение на тема "Справяне с реални предизвикателства чрез социално предприемачество"

Модул 6: Отразяване на нашето пътуване към социалното предприемачество (Отговорен партньор: К&С България)

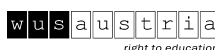

Съдържание

I. Въведение.....	3
II. Очаквани резултати от обучението	3
III. Теоретична основа.....	4
IV. Упражнения и казуси.....	14
V. Препратки.....	18

Партньори на ПРОСПЕР

Този проект е финансиран с подкрепата на Европейската комисия. Настоящата публикация [съобщение] отразява единствено възгледите на автора и Комисията не носи отговорност за използването на съдържанието в нея информация.

I. Въведение

Една от целите на модула "Рефлексия" е да подпомогне учениците да наблюдават себе си, докато извършват учебна дейност под каквато и да е форма или по какъвто и да е предмет. Това е важно, защото изисква сложни умствени процеси, но и защото по този начин учениците могат да се дистанцират от социалния натиск, да имат различни гледни точки, да вземат самостоятелни решения и да поемат отговорност за действията си.

Повечето учебници не предлагат материали, които да стимулират подобно мислене, т.е. модулет ще подпомогне съзнателната работа в тази посока. Рефлексията включва както учениците, така и учителите. По този начин можете да научите от учениците си важни неща за начина, по който преподавате, и ако е необходимо, да направите промени.

Процесът на рефлексия е приложим във всяка ситуация в класната стая и изисква минимални промени в плана на урока или образователната програма.

Този модул е посветен на темата - как да развием такива умения?

За да отговорите на този въпрос, трябва да разгледате кога се случва отразяването. Рефлексията се случва преди, по време и след ученето. Трите етапа са съответно планиране, наблюдение и оценка.

Планиране - отнася се до избора на подходящи стратегии и ресурси, които оказват влияние върху изпълнението на задачата, като например прогнозиране, определяне на последователността и разпределение на времето преди началото на задачата.

Мониторинг - показва "разбиране в реално време" на изпълняваната задача. Тази способност се развива много бавно, но умението може да се подобри чрез практика и обучение.

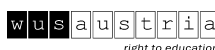
Оценяване - отнася се до вземането на информирани решения относно ефективността на собственото учене, като например правене на равностетка и оценка на собствените цели и резултати.

II. Очаквани резултати от обучението

Основните резултати от обучението, които се очакват в края на модула, са:

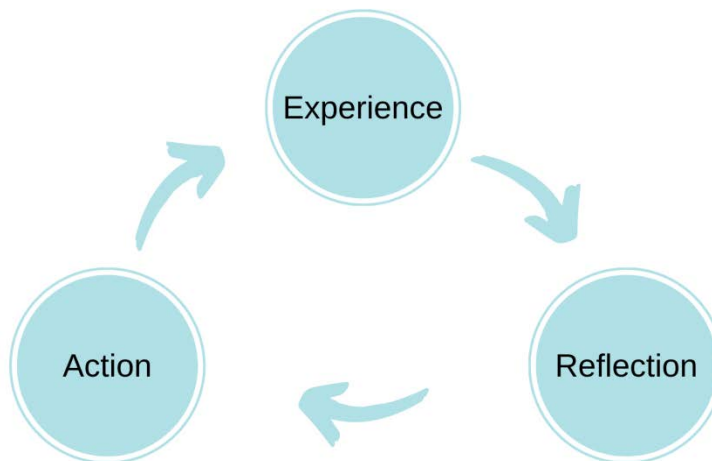
Партньори на ПРОСПЕР

- (1) Опишете различните форми на саморефлексия, прилагайте планиране, мониторинг и оценка в различни форми и отразете своя път на социално предприемачество;
- (2) Идентифицирайте много модели на саморефлексия и техните предимства и недостатъци, изберете този, който ви пасва най-добре, и се опитайте да го приложите в образователна среда;
- (3) Разглеждане на тяхната значимост и предимства на университетско ниво, сравняване с колеги от други университети;
- (4) Определяне на практическите предимства на рефлексията от гледна точка на подходящо търсене на работа и адекватно позициониране на пазара на труда;
- (5) Разберете кои са най-големите ви лични пречки в размишленията и как да ги преодолеете;
- (6) Помислете как бихте могли да използвате знанията, придобити по време на курса, за да постигнете обществена промяна.

Ш. Теоретична основа

Цикъл на ERA

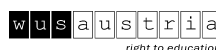
Цикълът

ERA (Jasper, 2013) е сред най-основните модели на саморефлексия, състоящ се само от три етапа:

- Опит
- Отражение

Партньори на ПРОСПЕР

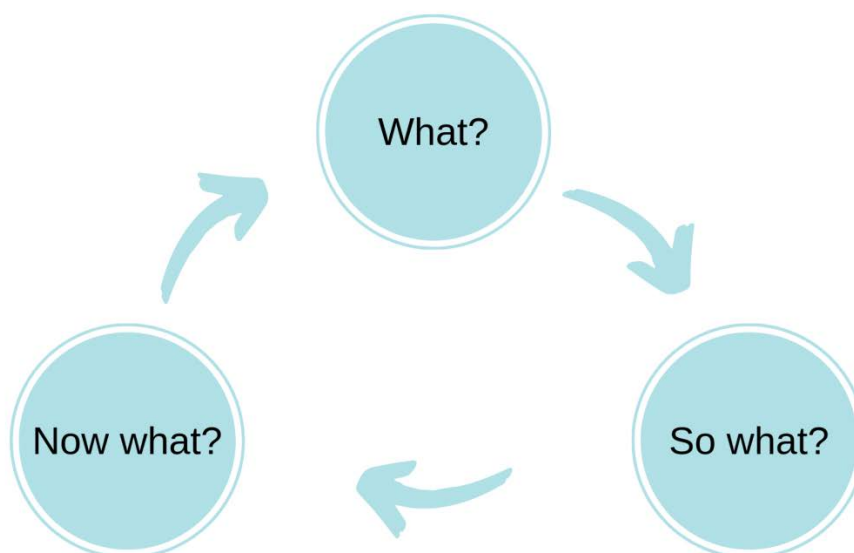

- Действие

Цикълът предсказва, че ще започнете с преживяване, независимо дали става дума за нещо, през което вече сме преминали, или за нещо съвсем ново. Това събитие може да е било добро или лошо и да е свързано с работата ви или с нещо друго. След като преживеете нещо, ще започнете да обмисляте какво се е случило. Това ще ви даде време да преработите случилото се, да помислите как сте се чувствали и да определите какво да правите по-нататък. Това води до последния компонент на цикъла, който е предприемането на действия. В зависимост от човека, в резултат на срещата ще действате по различен начин. Цикълът ще продължи в резултат на това действие и на последвалото преживяване.

Jasper, M. (2013). Начална рефлексивна практика. Andover: Cengage Learning.

Какъв модел на Дрискол

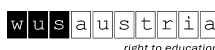
В средата на 90-те години на миналия век Дрискол създава друг много елементарен модел. Неговият модел е изграден на базата на 3-те ключови въпроса, зададени от Тери Бортън през 70-те години на миналия век:

- Какво?
- И какво от това?
- Какво сега?

Тези три лесни въпроса могат да ни помогнат да започнем да анализираме опита си и да извлечем поуки от него. За да поставим обстоятелството или преживяването в контекст, първо трябва да го опишем. Сега можете ясно да видите ситуацията, в която се намираме. Следващата стъпка е да оценим събитието, като попитаме: "И какво от това?". - Какво научихме в резултат на него? Последната стъпка ви насърчава да обмислите хода на действието, което

Партньори на ПРОСПЕР

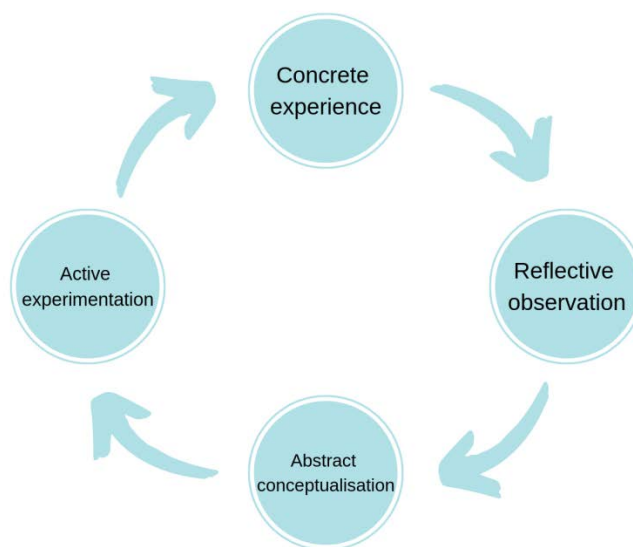

ще последва този размисъл. Ще възприемете ли ново поведение, ще опитате ли нещо ново или ще продължите да се справяте с настоящата ситуация?
Изключително важно е да се има предвид, че интроспекцията може да не доведе до никакви корекции и че може да се чувстваме така, сякаш действаме правилно във всяка ситуация. Не бива да се притеснявате, ако не можете да измислите нищо, което да подобрите, защото това е резултат, който е еднакво валиден.

Боргън, Т. (1970 г.) Достигни, докосни и научи. Лондон: Hutchinson.

Driscoll, J. (ред.) (2007) Практикуване на клинична супервизия: A Reflective Approach for Healthcare Professionals (Рефлексивен подход за професионалисти в областта на здравеопазването). Edinburgh: Elsevier.

Цикъл на опитното обучение на Колб

Моделът на Колб от 1984 г. отива още по-далеч. Този подход, който се основава на теориите за начина, по който хората учат, набляга на идеята, че разбирането се придобива чрез реален опит, и има четири основни етапа:

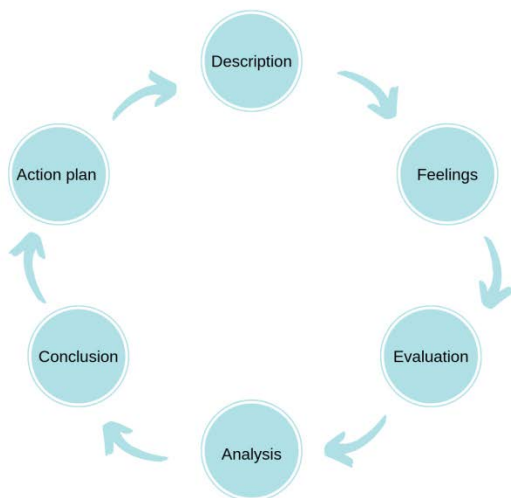
- Специфичен опит
- Размисъл върху този опит
- Абстрактна концептуализация
- Активно експериментиране

Според тази теория всяко преживяване започва с нещо, което ни е познато или напълно ново за нас. В следващата фаза трябва да помислим върху събитието и да отбележим всичко ново в него. В резултат на това започват да ви хрумват нови идеи. Например, когато се случи нещо неочаквано, ние се опитваме да разберем защо. Сега трябва да използвате нашите свежи прозрения при различни обстоятелства. Това илюстрира как нашите преживявания и размисли оказват пряко влияние върху обучението ни. Тази парадигма е сравнима с тази,

която използват малките бебета, за да разберат основни понятия като горещо и студено.

Колб, Д. (1984 г.) Учене чрез преживяване: Опитът като източник на учене и развитие. Upper Saddle River: Prentice Hall.

Цикъл на Гиб Рефлексия

Окончателният модел включва повече нива и разширява първите три. Това е един от по-сложните модели на съзряване, но може да ви успокои наличието на различни етапи на процеса, които да ви помогнат. Шестте етапа съставляват цикъла на Гиб :

- Описание
- Чувства
- Оценка
- Анализ
- Заключение
- План за действие

Моделът на Гиб започва с преглед на преживяването, което се отразява, както и другите модели. След това той ни подтиква да обърнем внимание на това как се чувстваме по време и след срещата. Следващият етап е да се направи оценка на събитието. От наша гледна точка кое е било отлично и кое - лошо? След това обстоятелството може да бъде разгледано, като се използва тази оценка, в опит да се осмисли. Този анализ ще доведе до заключение за това какви допълнителни стъпки бихме могли да предприемем, за да постигнем различен резултат, ако има такъв. Последната стъпка включва създаването на план за действие със стъпки, които можем да приложим следващия път, когато се сблъскаме с подобно обстоятелство.

Gibbs, G. (1998) Learning by Doing: Ръководство за методи на преподаване и учене. Оксфорд: Оксфорд: Отдел за допълнително образование, Оксфордски политехнически университет.

Партньори на ПРОСПЕР

Помислете за ... Кой модел ви подхожда?

Разгледайте примери от съществуващите подходи. Открили ли сте друг модел, който работи за вас, или някой от тези модели ви допада? Като цяло намирате ли моделите за полезни или те са твърде ограничаващи?

Практическо изпълнение

Преди да започнете, имайте предвид, че няма идеален модел. Изберете варианта, който в най-голяма степен съответства на конкретната ситуация, като същевременно отчитате всички съответни влияещи фактори.

Модели на рефлексивна практика: Предимства и недостатъци

Предупреждение по отношение на модела на рефлексивната практика (или на всеки друг модел). Въпреки че те могат да бъдат фантастичен метод за започване на размисъл за рефлексията, имайте предвид, че всеки модел има недостатъци. По-долу е представен списък на предимствата и недостатъците:

Предимства

- Предоставяне на поетапна рамка;
- да послужи като полезно начало за хората, които не са наясно откъде да започнат;
- Да ви позволи да оцените даден проблем на всички нива;
- Ще разберете кога е приключила процедурата.

Недостатъци

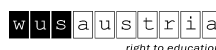
- Указват, че етапите трябва да се изпълняват в определен ред;
- В действителност може да започнете от друго място, а не "от началото".
- Моделите може да не са винаги приложими;
- Самоанализът е непрекъснат процес.

Заклучение

Това са само някои от многото модели за отразяване. Може да решите, че нито един от тях не е подходящ, или да намерите такъв, който да ви пасне. Тези модели предлагат полезна отправна точка или насоки, но рефлексията е много индивидуална дейност и всеки човек ще подходи към нея по различен начин. Прекарайте известно време, експериментирайки с различни стратегии, докато намерите тази, която работи за вас. С течение на времето, когато станете по-рефлексивен практик, може да откриете, че експериментирате с няколко подхода, за да видите кои от тях най-добре отговарят на настоящата ви

Партньори на ПРОСПЕР

ситуация. Най-важното е това да работи; ако не, може да се наложи да опитате друг подход.

Какви са пречките пред размисъла?

Въпреки че превръщането в рефлексивен практик има многобройни предимства, не е разумно да се очаква, че то винаги ще бъде лесно. Възможно е да има различни пречки пред интроспекцията, независимо дали те са причинени от работата ви или от лични проблеми. Повечето от тези пречки могат да бъдат преодолявани с известно обмисляне и подготовка. В този раздел са разгледани най-често срещаните пречки пред съзерцанието, с които бихте могли да се сблъскате, както и стратегии за преодоляването им.

Липса на време

Може да се окаже трудно да намерите време да зачеркнете нещата от текущия си списък със задачи, когато работите, учите или правите и двете. Така че защо да добавяте нещо ново? Необходимо е време, за да размишлявате правилно, но трябва да считате това за инвестиция в образованието си, в кариерното си развитие и в личното си психично здраве.

Организационна среда

На работното място е особено трудно да се размишлява, а и не всеки работи в компания, която е отворена към тази идея. Може да е предизвикателство да се справите с ръководството, което не насърчава рефлексивната практика като полезно начинание. Ако е възможно, опитайте се да им го обясните от гледна точка на възвръщаемостта на инвестициите, които ще изпитат, ако ви осигурят необходимите за рефлексия ресурси. Помислете какво ще получат от това, независимо дали става въпрос за нова перспектива към даден проект или просто за щастливи служители!

Липса на способности

Много хора, които са нови в отразяването, се притесняват, че не го правят правилно, или не са сигурни откъде да започнат. Някои от широко използваните модели на рефлексия поставят нереалистични изисквания към начина, по който трябва да се извършва практиката. Изключително важно е да се има предвид, че интроспекцията е много личен процес и няма един "правилен" метод за провеждането му. Свободни сте да изберете този курс, който ви пасва най-добре. Въпреки че може да отнеме известно време за проби и грешки, докато намерите това, което работи за вас, опитването е половината от забавлението!

Околна среда

Намирането на физическо пространство за размисъл може да бъде трудно за някои хора. Намирането на подходящо място за интроспекция може да се окаже

Партньори на ПРОСПЕР

предизвикателство, тъй като трябва да сте в определена душевна нагласа. Други ще се нуждаят от място, което е тихо и празно, докато някои хора се нуждаят от многолюдна обстановка. Ако сте начинаещ в размишлението, може да се наложи да опитате различни обстановки, за да намерите подходящата за вас, но след като я намерите, можете да започнете да търсите място, където да практикувате размишлението си. Посетете уебсайта на Кеймбридж Spacefinder за някои предложения за възможни места за работа в зависимост от вашите вкусове.

Мотивация

Способността ви да размишлявате може да пострада от липсата на време и помощ, особено ако размишлявате върху нещо, което сте правили през целия ден. Да се приберете вкъщи вечерта и да размишлявате върху това ще бъде последното нещо, което ще искате да направите! Не се притеснявайте; дори най-опитните интроспективни практики понякога се чувстват по този начин.

Себе си!

Вероятно вие сте една от най-големите пречки пред отразяването! Въпреки че това е едно от най-трудните препятствия за преодоляване, то е възможно. За някои хора може да е обезпокоително да размишляват, защото това изисква известна доза самовглеждане, особено ако не сте свикнали с него. Добрата новина е, че с известна практика можете да го постигнете. Не се обезкуражавайте, ако нещо не се получи от първия път - може да помислите защо и да преминете към нещо друго, ако не се получи от първия път, ако сте новаци в рефлексията, може да се наложи да опитате десетки различни начини, преди да откриете този(те), който работи за вас!

Помислете за... пречките си

Имате ли други пречки, които могат да ви попречат да размишлявате? Какви стъпки бихте могли да предприемете, за да преодолеете тези пречки, и как бихте го направили?

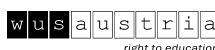
Преодоляване на пречките

Въпреки че може да изглежда трудно, има редица методи, с които можете да заобиколите най-типичните препятствия. Както при всяка интроспекция, не съществува един-единствен подход, който да работи за всички, но списъкът с възможности по-долу може да ви помогне:

- Планирайте редовно време за размисъл, например последните 30 минути от всеки ден. Създаването на навик да отделяте по малко време всеки ден за размисъл може да бъде доста полезно.

Партньори на ПРОСПЕР

- Можете да използвате автоматизирани програми, които да ви помагат да проследявате идеите си след събития или на редовни интервали през седмицата. Каквото работи за вас, използвайте инструменти като Idothis, за да ви изпращат подканващи имейли, или настройте периодично напомняне в календара си. Ще ви е по-лесно да се уверите, че действително намирате време да запишете някои размишления, ако настроите автоматично напомняне.
- Когато се опитвате да преминете към размисъл, се стремете да ограничите разсейващите фактори. За да се противопоставите на необходимостта да отговаряте, изключете известията на телефона и имейла си. Опитайте се да се отдалечите от обичайното си работно място, за да избегнете разсейването и да помогнете на мозъка си да се изключи от работен режим.
- Може да се наложи да опитате друга тактика, ако не можете да накарате шефа си да ви помогне да отделите време за съзерцание. Избройте предимствата за цялата организация, както и за вас лично. Обсъдете с вашия ръководител ползите от това да ви се предостави време и пространство за размисъл върху работата ви и как това може да ви помогне да бъдете по-продуктивни на вашата позиция.
- Възможно е да откриете, че трябва да експериментирате, за да определите идеалната обстановка за размисъл, или че се нуждаете от различни обстановки, за да размишлявате върху различни теми, като например необходимостта от почивка на работа, за да размишлявате върху кариерата си. За да получите някои предложения за различни физически места, които да опитате, посетете уебсайта Cambridge Spacefinder.
- Важно е да не забравяте причината, поради която първоначално сте започнали да размишлявате. Където е по-вероятно да я забележите, залепете листче с целта си до компютъра си или до огледалото в банята. Когато ви е трудно да продължите, припомнянето на причината, поради която сте започнали да размишлявате, може да ви мотивира да продължите с..

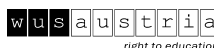
Заклучение

Тези принципи би трябвало да ви дадат някои съвети как да преодолеете най-типичните пречки пред размишленията, независимо дали учите, или работите. Някои от тези проблеми, особено този с липсата на време, не могат да бъдат решени лесно. Най-добрата стратегия е да размишлявате често и кратко; ще се учудите какво можете да постигнете само за няколко минути на ден. С натрупването на опит ще откриете, че можете да се концентрирате върху размишленията си за по-дълги периоди от време и ще започнете да получавате по-големи награди.

Следващите отлични съвети могат да ви помогнат в началото на вашето пътуване към размисъл:

Партньори на ПРОСПЕР

Препоръки за рефлексивна практика

1. Прекарайте времето си

Разглеждайте времето, прекарано в размисъл, като инвестиция, а не като загуба на време. Ще ви бъде по-лесно да управлявате успешно времето си, ако редовно си организирате време за размисъл.

2. Обмисляне на второстепенни и второстепенни въпроси

Имайте предвид, че не е необходимо да мислите само за важните неща. Всяко от безбройните събития, които всички ние имаме всеки ден, заслужава да бъде осмислено.

3. Определете собствената си посока

Няма един идеален начин за отразяване. Изберете техниката(ите), която(ито) работи(т) за вас, и я(гите) модифицирайте, за да отговаря(т) на конкретните ви нужди. Никога не се страхувайте да опитате да приложите различен подход, ако един от тях не дава резултат.

4. Балансът е ключът

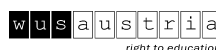
За да получите пълна представа, включете в разсъжденията си както щастливи, така и негативни ситуации.

Рефлексивно писане

Голяма част от времето в университета ще прекарате в мислене; мислене за това какво са казали хората, какво сте прочели, какво мислите вие самите и как се е променило мисленето ви. Общоприето е мнението, че процесът на мислене включва два аспекта: рефлексивно мислене и критично мислене. Те не са отделни процеси, а по-скоро са тясно свързани (Brookfield 1987).

Партньори на ПРОСПЕР

Фигура 1: Процес на мислене (Mezirow 1990, Schon 1987, Brookfield 1987)

Рефлексивно мислене

Отражението е:

- начин, по който човек изразява личната си реакция на събития, обстоятелства или нови знания.
- етап на обработка, по време на който се осъществява учене и мислене.

Не съществува един-единствен правилен начин за правилно отразяване, а по-скоро има просто въпроси, които трябва да се обмислят.

Фигура 1 показва, че вие сте там, където започва процесът на рефлексия. Преди да започнете да оценявате думите и идеите на другите, първо трябва да отделите малко време, за да признаете и обмислите собствените си мисли.

Това изисква да прегледате предишните си знания и опит по темата, която изследвате. Освен това е необходимо да обмислите мисловния си процес и причините за него. Разбирането ви се изгражда на базата на анализ на вашите идеи, ценности, нагласи и презумпции.

Трябва да признаете ценната си информация, която внасяте във всяко събитие, ако искате да се занимавате с рефлексивно мислене. В резултат на това то спомага за идентифицирането и изясняването на решаващите връзки между това, което вече знаете, и това, което учите. Това е стратегия, която ви помага да се превърнете в критичен, активен и осъзнат учащ.

Определяне на рефлексивното писане

Рефлексивното писане е:

- записване на начина, по който реагирате на нова информация, ситуации, мнения или преживявания.
- изразяване на чувствата и мислите си.
- метод за откриване на вашето учене
- възможност да опознаете себе си.
- средство за постигане на яснота и по-дълбоко разбиране на изучавания материал.
- възможност за усъвършенстване и подобряване на уменията за писане.
- стратегия за по-задълбочено разбиране на изучавания материал.

Рефлексивното писане НЕ е:

- просто представяне на знания, насоки или аргументи.
- просто описание, дори ако има някои описателни компоненти.
- прост избор или нормативна преценка, например дали нещо е отлично или ужасно, правилно или неправилно.
- решаване на основни проблеми.
- преглед на материалите за курса
- типично есе за колеж

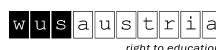
IV. Упражнения и казуси

Упражнение и казус 1

Току-що завършихте модула "Учение в услуга", но ви се струва, че придобитите знания не са достатъчни, а оценката не е обективна според вас. Естественият вариант да хвърлите вината върху някой друг е този, който отдавна не сте използвали, за да си помогнете да осмислите времето, отделено за този модул, опитайте се да отговорите честно на следните въпроси:

Партньори на ПРОСПЕР

По този начин не само ще се запознаете с шестте нива на размисъл, но и ще можете да откриете грешки, не непременно в себе си. Можете да ги споделите с вашите преподаватели както за допълнителна информация, така и за обсъждане на темата.

Упражнение и казус 2

Размисълът не е дейност, а процес и затова може да се нуждаете от подкрепа и след размисъла.

Социалното предприемачество се сблъска с нови условия и предизвикателства по време на пандемията от Covid; почти всички фактори, свързани с предоставяните услуги, се промениха, както и начините на предоставяне. Няма правилен или грешен начин за размисъл върху практиката ви. Различните хора се учат по различни начини и докато един човек може да се учи, като разсъждава върху положителен резултат, за друг може да е най-полезно да се съсредоточи върху ситуация, която е сметнал за предизвикателна. По-долу ще намерите някои насоки, които да ви помогнат да добавите стойност към

Партньори на ПРОСПЕР

разсъжденията си. Някои от тях ще бъдат по-подходящи от други в зависимост от събитието, практиката и от това дали разсъждавате като група или индивидуално. Това се отнася и за учебния процес в университетите, който през последните две години е онлайн с всички произтичащи от това положителни и отрицателни тенденции.

Шаблон за рефлексивна практика Използвайте го, за да отразите най-високо и най-ниско оценения предмет в **онлайн образователната среда** - сравнете ги, търсейки прилики. Това ще ви помогне да създадете, развиете и приложите индивидуален стил и дейности за рефлексия. Направете го на хартия... засега.

За какво събитие или тема размишлявате?

Дайте кратко описание. Не е необходимо да излагате всички подробности, а по-скоро да се съсредоточите върху самото събитие.

Прекалено широкият фокус може да затрудни отделянето на необходимото внимание на темата и да затрудни насочването на разсъжденията ви, особено ако разсъждавате в групова обстановка и всеки ще иска да даде своя принос. Не забравяйте да запазите поверителността на нещата.

Бихте ли определили това като положително или предизвикателно събитие?

Какви чувства бихте използвали, за да опишете събитието?

Дори когато нещата вървят добре, те все още могат да бъдат предизвикателство. Помислете за резултатите от това събитие и дали смятате, че е можело да бъдат подобрени.

Какво се случи?

Дайте кратко описание на събитието

Как реагирахте?

Как реагираха колегите ви?

Какво почувствахте по време на събитието?

Какво почувствахте след това?

Поглед назад

Доволни ли сте от начина, по който сте отговорили? Ако не, защо не?

Смятате ли, че сте работили ефективно с връстниците си по време на групови събития?

Ако не, какво би ви помогнало да бъдете по-ефективни в бъдеще?

Получихте ли цялата необходима подкрепа? Ако не, какво щеше да ви помогне?

Ако сте в група, доволна ли е групата от начина, по който е реагирала? Ако не, защо не?

Работи ли групата като ефективен екип?

С поглед напред

Ако в бъдеще се случи подобно събитие, бихте ли направили нещо различно?

Какво научихте от това преживяване и/или от размислите си върху него?

Мотивирайте връстниците си също да направят размисъл. ако много от отговорите ви съвпадат и смятате, че е необходима промяна, уведомете учителите си, дайте идеи.

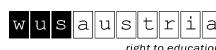
Упражнение и казус 3

Били сте на студентски стаж в чужбина - в социално предприемаческо предприятие, работещо с етнически групи в неравностойно положение. Искате да адаптирате теоретичните знания за социалното предприемачество и практическия опит, придобит по време на стажа, в собствената си страна, но имате известни резерви. Изготвили сте бизнес план със SWAT анализ и въпреки това имате известни съмнения относно стартирането на предприятието. Припомнете си пречките от теоретичната част и заедно с бъдещия си бизнес партньор (който не е участвал в практическото изпълнение) преминете през този кръг от въпроси. Отговаряйте отговорно, все пак става въпрос за бизнес и инвестиции.

Всеки от тях го прави поотделно и сравнява отговорите на въпросите си - може да се нуждаете от повече информация и съвети. Може да опитате да обсъдите вариантите в група по време на следващото занятие както с колегите си, така и с преподавателите си.

Партньори на ПРОСПЕР

V. Препратки

Bingle, R., & Hatcher, J. (1995). Учебна програма за преподаватели в сферата на услугите. *The Michigan Journal of Community Service-Learning*, 2, 112-122.

Brookfield, S. (1995). "Да станеш критично рефлектиращ учител". San Francisco: Jossey-Bass.

Butin, D. W. (2003). Каква е ползата от него? Множество концептуализации на обучението в услуга в рамките на образованието. *Teachers College Record*, 105(9), 1674-1692. doi: 10.1046/j.1467- 9620.2003.00305

Cone, N. (2012). Ефекти от обучението в служба на общността върху убежденията на учителите в преддипломен стаж относно характеристиките на ефективните учители по

Партньори на ПРОСПЕР

природни науки на различни ученици. *Journal for Science Teacher Education*, 23(8), 889-907. doi:10.1007/s10972-012-9305-0

Driscoll, J. (ред.) (2007) *Практикуване на клинична супервизия: A Reflective Approach for Healthcare Professionals* (Рефлексивен подход за професионалисти в областта на здравеопазването). Edinburgh: Elsevier.

Furco, A. (1996). *Учене в услуга: (Услуга в служба на обществото): балансиран подход към образованието чрез преживяване. Expanding Boundaries: Сервиране и обучение*, 1, 1-6.

Jasper, M. (2013). *Начална рефлексивна практика*. Andover: Cengage Learning

Gibbs, G. (1998) *Learning by Doing: Ръководство за методи на преподаване и учене*. Оксфорд: Оксфордска политехника.

Jozwik, S. (2017). Използване на обратен дизайн за разработване на проекти за учене в служба в подготовката на учители. *New Waves Educational Research & Development* (Нови вълни в образователните изследвания и развитие), декември, 2017 г., том 20, № 2, стр. 35-49

Колб, Д. (1984 г.) *Учене чрез преживяване: Опитът като източник на учене и развитие*. Upper Saddle River: Prentice Hall.

Lin, M., & Bates, A. (2015). Въздействие на обучението в услуга на учители в преддипломен стаж. *New Waves Educational Research and Development*, 18 (1), 36-51.

Menard, E. A. & Rosen, R. (2016). Възприятията на учителите по музика в начален курс за наставничество на млади композитори: Проучвателно изследване на случай. *Journal of Music Teacher Education*, 25, 66-80.

Santos, R. M., Rupparr, A. L., & Jeans, L. M. (2012). Потапяне на студентите в културата на уврежданията чрез обучение в служба. *Teacher Education & Special Education*, 35(1), 49-63. doi:10.1177/0888406411413143

Schön, D.A. (1991). *Рефлексивният практик: как професионалистите мислят в действие*. London: Temple

Sigmon, R. L., and S. G. Pelletier, eds. 1996. *Journey to service-learning: Опитът на независими колежи и университети с хуманитарна насоченост*. Вашингтон, окръг Колумбия: Съвет на независимите колежи

Тил, Т. (1999 г.). Размисли за критичните инциденти. "Перспектива", 14(1), 44-52

Tinker, B., Hannah, C., & Tinkler, A. (2016). Използване на теорията на контактите за изследване на опита за обучение в служба в курс по социални основи. *Multicultural Education*, 24(1), 31-3

Партньори на ПРОСПЕР

